

Megújulóenergia-közösségek akadályai és lehetőségei Magyarországon

Értékelő tanulmány előzetes összefoglalója

Készült a Magyar Természetvédők Szövetsége, a Szolidáris Gazdaság Központ és az EMLA

Egyesület együttműködésében.

2021. április

A tanulmány a megújulóenergia-közösségek előtt lévő akadályokat és lehetőségeket tekinti át Magyarországon az átdolgozott Megújuló Energia Irányelv (RED II) átültetéséhez kapcsolódva. A megújulóenergia-közösségek (MEK) jogszabályi meghatározása mellett szintén tagállami kötelezettség támogató keretrendszer létrehozása. A támogató keretrendszernek tartalmaznia szükséges a megújulóenergia-közösségeket és azok tagjait megillető jogosultságokat, az adminisztratív és szabályozási könnyítéseket, az információhoz és pénzügyi forrásokhoz hozzájutást, valamint az arányos hálózathasználati terheket.

A tagállamoknak értékelést kell végeznie a saját területén lévő megújulóenergia-közösségek fejlesztésének meglévő akadályairól és lehetőségeiről. A jelen tanulmány ehhez a hazai kormányzati értékeléshez kínál támpontokat öt területen, amelyek a (1) jogi-adminisztratív, (2) piaci és hálózati hozzáférési, (3) finanszírozási, (4) társadalmi-gazdasági, (5) tudáskapacitásbeli és technikai képességbeli dimenzió, továbbá javaslatokat fogalmaz meg a támogató keretrendszer létrehozására.

A RED II tagállami átültetésének határideje 2021. június 30.

Meghatározás

A közösségi energia minden olyan aluról szerveződő és elsődlegesen nem profitorientált kezdeményezést jelöl, amelyben állampolgárok, helyi közösségek, és/vagy önkormányzati együttműködések viszik a vezető szerepet.

A RED II meghatározása értelmében:

„megújulóenergia-közösség” olyan jogi személy

- a. amely az alkalmazandó nemzeti joggal összhangban **nyitott és önkéntes részvételen alapul, önálló, ténylegesen tagjainak vagy részvényeseinek irányítása alatt áll**, amely tagok, illetve részvényesek a szóban forgó jogi személy tulajdonában álló és általa fejlesztett megújulóenergia-projektek közelében található;
- b. amelynek részvényesei, illetve tagjai **természetes személyek, kkv-k vagy helyi hatóságok**, ideértve az önkormányzatokat is;
- c. amelynek **elsődleges célja nem profit termelése**, hanem az, hogy környezeti, gazdasági, szociális-közösségi szempontból részvényesei, tagjai, illetve működési területének környéke javát szolgálja”

Megemlítendő, hogy a belső árampiaci irányelv (IEMD) is meghatározza az állampolgári energiaközösség fogalmát, jelentős átfedésben a megújulóenergia-közösség megfogalmazásával a RED II-ben.

Közösségi energia hasznai

A megújulóenergia-közösségek gazdasági, környezeti és társadalmi hasznai közül kiemelhetők az alábbiak:

- Klíma- és megújulóenergia-célok megvalósítása
- Helyi gazdaságfejlesztés tovaryűrűző (multiplikátor) hatásokkal
- Megtakarítások a résztvevők energiaköltségeiben
- Megújulóenergia-beruházások társadalmi támogatottságának növelése, helyi konfliktusok megelőzése
- Társadalmi önszerveződés, integráció erősítése, különösen energiaszegénységben élők esetében

Akadályok és lehetőségek hazánkban

A jelen előzetes értékelő tanulmány öt területen értékeli az akadályokat és lehetőségeket a megújulóenergia-közösségek számára

1. Jogi-adminisztratív akadályok és lehetőségek

A megújulóenergia-közösségek számára az **egyértelmű jogi meghatározás** kulcsfontosságú, egyrészt amiatt, hogy az - a RED II céljaival összhangban - ténylegesen állampolgári-közösségi kezdeményezéseket fedjen le, másrészt, hogy kiterjedjen a megújulóenergia-termelési lehetőségek teljes körére (azaz a villamosenergia mellett a hő- és (bio)gáztermelésre is). Az engedélyeztetés nehézkességének csökkentése **hatósági iránymutatással és képzésekkel** az illetékes kormányhivatalok és különösen az áramelosztók számára.

2. Piaci és hálózati hozzáférési akadályok és lehetőségek

A megújulóenergia-közösségek segítése az **egyenlő versenyfeltételek** tekintetében kulcsfontosságú, hogy a hagyományos for-profit piaci szereplőktől függetlenek legyenek, a részvétel ne járjon termelői és felhasználói jogosultságok csorbulásával. Fontos, hogy a megújulóenergia-közösségek mind a háztartási méretű kiserőművek egyéni termelő-fogyasztóival, mind a nagyobb energiatermelő vállalkozásokkal azonos feltételekkel férjenek hozzá a hálózathoz és fogyasztókhoz. A helyben történő energia-megosztás terén kulcsfontosságú a **hálózathasználattal arányos, csökkentett díjfizetés** kialakítása.

3. Finanszírozási akadályok és lehetőségek

A hagyományos, elsősorban banki finanszírozás akadályai miatt az állami támogatás kulcsszerepet tölt be a megújulóenergia-közösségek finanszírozásában. A **hazai uniós fejlesztési források** (elsősorban Helyreállítási Terv - RRF, Operatív Programok) legutóbbi nyilvános tervezetei kiemelten célozzák energiaközösségek beruházási támogatását, azonban kulcsfontosságú, hogy ezek a véglegesen elfogadott verziókban is érvényesüljenek, valamint egymással össze legyenek hangolva. A megújulóenergia-közösségek működési támogatására lehetőség a METÁR pályázatokon egy energiaközösségi kategória létrehozása nemzetközi mintára. A kifejezetten **induló energiaközösségi kezdeményezések támogatását célzó ügynökség létrehozása tanácsadással, kezdő pályázati támogatással**.

4. Társadalmi-gazdasági akadályok és lehetőségek

Az energiaközösségek fontos szerepet tölthetnek be az **energiaszegénységi szakpolitikák** kidolgozása és megvalósítása során, kiemelten elősegítve az kiszolgáltatott helyzetben élők megújulóenergia-közösségek aktív részesévé válását.

5. Tudáskapacitásbeli és technikai képességbeli akadályok és lehetőségek

Az megújulóenergia-közösségek számára komoly akadályozó tényező a megfelelő energiapiaci ismeretek és projektmenedzsment képességek hiánya, ennél fogva kulcsfontosságú **tudásmegosztás, tanácsadás és képzés** az illetékes hatóságok, az önkormányzatok és potenciális résztvevők számára, lehetőleg a fenti közösségi energia ügynökségen keresztül.

Javaslatok egy támogató keretrendszerre

A támogató keretrendszer létrehozása a megújulóenergia-közösségek fejlődésének elősegítésére kulcseleme a RED II rendelkezéseinek. Az akadályok és lehetőségek alapján három fő javaslatot teszünk az uniós kötelezettségnek való megfelelés érdekében.

1. Jogi meghatározás megfelelésének biztosítása

A támogató keretrendszer alapfeltétele az energiaközösség és a megújulóenergia-közösség megfelelő meghatározása, amelyek jelenleg csak részben felelnek meg a vonatkozó kötelező uniós irányelveknek. A tagok körének és az irányítási jogok megfelelő lehatárolása kulcsfontosságú, hogy megújulóenergia-közösséggé valóban helyi kezdeményezések váljanak. Fontos továbbá a meghatározás kiterjesztése az összes megújuló forrásra és energiatípusra, beleértve a biogázt és a megújuló (táv)hőt is, mivel ez elengedhetlen a falufűtőművek létesítéséhez a hazai energiapolitikai céloknak megfelelően.

2. Nonprofit közösségi energia ügynökség létrehozása

Az elérhető uniós források kihasználásában helyi energiaközösségi kezdeményezések részéről egy közösségi energia ügynökségnek kulcsszerepe lenne. Az információhoz jutás, képzés és szakmai tanácsadás alapvető hatna az energiaközösségek megalakulására, a közösségi megújuló beruházások beindítására a helyi önkormányzatok, lakossági és más civil kezdeményezések, valamint társadalmi vállalkozások részéről. Az energiaügynökség szerepét tovább erősítené célzott pályázati rendszer kialakítása kezdeti fázisban lévő energiaközösségek és innovatív közösségi üzleti modellek támogatására. A közösségi energia ügynökség létrehozását non-profit formában javasoljuk a skót CARES mintájára, elsősorban az emissziós kvótabevételekből. Az ügynökséget és helyi irodáit egy nonprofit konzorcium működtethetné.

3. Energia megosztás kidolgozása és elősegítése

A megújuló energia megosztása tagjai között számos energiaközösség központi tevékenysége. Hazánkban a jogszabályi lehetőség megnyílt, azonban számos elszámolási és rendszerhasználati kérdés akadályozza tényleges elterjedését. Javasoljuk a villamosenergia-megosztás számára részletes jogi-adminisztratív útmutató kidolgozását, lehetőség szerint kapcsolódva MEKH által készítendő költség-haszon elemzéssel az arányos helyi hálózathasználati díjakról.

A részletes tanulmány 2021. májusában kerül bemutatásra és az érintettek bevonásával, véleményeik, javaslataik beépítése után véglegesítésre.

További információ:

<https://mtvsz.hu/kozossegi-energia>

kozossegienergia@mtvsz.hu